

Gen, corp, politică în comunism

Abstract: This paper represents a reading of communism from the perspective of corporality. The essay aims at discussing the excessive communization of the human body during communism. This communization brought about a vulgarization of corporality, its uniformization, and hyper-egalitarianism between genders. It also resulted in a mechanical treatment of the human body in order to place it at the disposal of the body politic. This work aims to demonstrate that one of the major mistakes of communist ideology, at least in its Romanian form, was the fact that it tried to control and to interfere with human needs such as nourishment and sexuality.

„Tot timpul aveai în burtă și pe piele un fel de protest, sentimentul că ți se luase ceva la care aveai dreptul.”¹

Istoria, „Marea Povestire” a unei deposedări – care, ca orice deposedare, este nedreaptă și crudă, întrucât instituie o lipsă ce poartă în sine germenii unui handi-cap- povestea, deci, a „castrării” omului de ceea ce lui însuși îi apare ca fiind profunda lui umanitate, corporalitatea sa adică, îmi doresc să o rostesc aici. Întrucât ce altceva – și vom vedea asta în cele ce urmează - poate fi mai vulnerabil, mai fragil și deci mai precar pentru om decât corpul său, care poate constitui, cel puțin dintr-o anumită perspectivă, măsura potrivită a „umanității” omului.

Codruta Cuceu

Researcher, Gh. Barit
Institute, Romanian
Academy, Cluj Branch.
Translator of Leonard
Swidler’s *After Absolute*
(Romanian edition,
2002).
E-mail:
codrutaliana@yahoo.com

Key words:

communism, corporality, gender policy, Romanian Communist Party, reproduction, sexuality

Povestea tristă ce așteaptă încă, nerăbdătoare, pare-se, să fie spusă, a negării corpului, a obstrucționării lui, a supunerii sau învingerii lui, sau, în cel mai bun caz a ignorării lui urmează doar să fie schițată aici. Și nu voi vorbi nicidecum despre acea „corporalizare” a domeniului politic, deci nu ceea ce se numește „corp politic” va constitui ținta discursului de față, deși, într-o oarecare măsură și acesta atinge tangențial subiectul propus dezbaterii, ci despre corpul uman așa cum e „tratat” - și folosesc aici voit un termen cu trimitere semantică medicală sau care amintește parcă de practici ale torturii - sau mai degrabă (sau câteodată) „maltratat”, tratat rău, despre o „violentare” a corpului, fie în sensul „slab”, prin ignorare sau ascundere, fie în sensul tare al cuvântului, prin tortură, voi spune câte ceva în cele ce urmează.

1. Corpul politic și clasa muncitoare

Nu se exagerează deloc atunci când se vorbește despre o „violentare”, termenul poate chiar să fie prea „slab”, prea blând pentru ceea ce a însemnat de fapt „violul ideologic” sau „mașinăria falică” ce exhiba acele „organe” ale „corpului politic” totalitar sau comunist, corp evident masculinizat, ba chiar ale unui corp ce „trimite la un machism forțat și insidios”; acele organe (vezi „ziarele – „Scânteia” de exemplu, sau televiziunea) acționează ca prelungiri ale Partidului, al căror scop este să „implanteze noua ideologie și să încerce să fecundeze astfel matricia românească și poporul chiar dacă printr-un viol”.² Procesul acesta de „corporalizare” a „aparaturii” politic, proces ce coincide și cu o anume „însuflețire”, de-mecanizare sau „umanizare” a lui este explicabil și din perspectiva faptului că trupul/chipul este semnul cel mai

clar al apariției a ceea ce este, sau poate deveni vizibil (în măsura în care se confruntă cu existența unei alterități care să-l observe și să-i constituie imaginea și apoi să-i institue și să-i legitimeze existența și puterea prin vizualizare), deci existent și recunoscut ca atare. Iar această alteritate de care corpul politic are nevoie pentru a se menține în viață, sau pentru a-și prolifera, deci reproduce puterea – reproducere, adică creștere, multiplicare și exces de putere, căci, nu-i așa, stă chiar în natura puterii să fie, așa cum Nietzsche ne-a arătat-o, o permanentă acumulare de putere, esența ei fiind o și mai mare putere³ - nu poate fi decât una „pe măsura sa”, adică „unică” și mai ales violabilă: corpul social, sau în termeni ideologici „clasa muncitoare” care este „șira spinării a tuturor forțelor democratice” sau „pumnul de fier al unității și forței”⁴. Și spuneam „unică” pentru că oamenii, cu diversitatea corpurilor lor cu tot, nu constituie în comunism o diversitate, ci, dimpotrivă, o unitate, o permanentă „strângere laolaltă” neorgiastică în ea însăși, ci mereu „deschisă” multiplelor fecundări ideologice. Această unitate se constituie ca și „corp”, e „făcută” doar pentru corpul politic, ca instrument supus în totalitate lui și așteptând „cuminte” și „umilă”, ca un autentic receptacol, virile fecundări ideologice – preponderent discursive - sau „căliri și întăriri” ale „organului” corpului politic atunci când acesta din urmă se pregătește pentru a-și viola, violenta, tortura „dușmanii”, chiar și atunci când aceștia fac parte din „propria” (fiind vorba de o posedare a ei) clasă muncitoare.

Continuând pe același ton ironic (cum altfel să privim astăzi primele încercări de ideologizare decât prin distanțarea, caracteristică oricărei ironii, de ridicolul acelor discursuri propagandistice?!) se mai poate adăuga că acel corp, „machist” nu dorea de la clasa muncitoare pe care o domina printr-un „priapism” ideologizant

menținerea și dezvoltarea unei adevărate „nimfomanii” i.e., a unui mecanism niciodată sațiabil, care să-i permită să-și producă și să-și exercite puterea la infinit.

Am amintit doar în treacăt această perspectivă asupra relației „corp politic” – „clasă muncitoare” întrucât dincolo de trimiterile excesiv sexuale, ce pot părea, la o primă lectură, speculative și literaturizante, și deci lipsite de o valoare demonstrativ-științifică, se cristalizează ceva ce ar putea deveni relevant, și anume acest proces de instrumentalizare a relației discutate. Și nu acel tip de instrumentalizare menit să ușureze un demers argumentativ pur teoretic că măsura acestei relevanțe, ci tocmai aplicabilitatea, deci extinderea practică a acestui model „instrumental” de relație politică și asupra relației dintre torționar și torturat pare a fi definitorie pentru și în încercarea de impunere a unei practici „comuniste”. Instrumentalizarea unei relații, fie ea de natură politică sau socială, se constituie ca origine a oricărui tip de ierarhizare, constituind, în cele din urmă, principiul dominării. Ea se constituie ca moment incipient al unei tratări obiectualizante a alterității, prin care celalalt devine supus, ajunge „la îndemână”.

2. Corpul prins în mecanismele torturii

„Puterea – puterea reală, nu este puterea asupra lucrurilor, ci asupra oamenilor... asupra trupului, dar mai presus de orice asupra minții. Puterea constă în a-i umili și a le provoca durere... În lumea asta progresul va însemna progresul durerii.”⁵

Alienarea, înstrăinarea corpului de suflet sau altfel spus trădarea și/sau autodenunțarea par a fi doar câteva dintre rezultatele torturii. Tortura, prin mecanismele

sale, mizează, se pare, nu doar pe o fracturare a unității dintre trup și suflet și deci pe o dez-umanizare în sensul literal al cuvântului, și, desigur, cel mai brutal, ci ea pare a fi totodată și procedeul de „dis-locare” a corpului, de îndepărtare a corpului de sine însuși, de mutilare cu scopul provocării unor dismorfii, unor deformări ulterioare greu de acceptat. Corpul celui „torturat nu mai este al său, ci a devenit de vată, din pricina aceasta loviturile ajungând să-i fie indiferente de la un punct încolo.”⁶ Trupul nu-i mai aparține. „De fapt, supliciatul trebuie să aleagă între a-și renega trupul chinuit și a-l tolera încercând să-l controleze.”⁷ Procesul acesta al unor angoasante deformări, al de-personalizării chipului uman și apoi a „re-închipuirii” lui mai mult sau mai puțin artificial, este unul paralel cu procesul psihic, care e de fapt cel ce se constituie ca adevărata țintă a torturii, de ruperă a conștiinței omului „în bucăți”, ce se pot ulterior „recompune în forme noi pe care tu însuși le hotărăști”⁸.

Tortura fizică se instaurează în regimurile totalitare, în cel comunist în mod special, ca metodă extrem de eficientă de deconstruire a conștiințelor vii, libere și recalcitrante față de energicele ideologizări și uniformizări. Fiind vorba de acele conștiințe „orgolioase” ce refuză să se integreze maselor și să se măsoare prin ele, conștiințe greu de deformat sau de corupt, ce nu suportă, poate, similitudinile obositoare și nici egalizările plicticoase, tortura fizică, adică „lovirea” corpului, a ceea ce este mai vulnerabil, întrucât mai expus, este privită ca singura modalitate dezechilibrantă. Echilibrul este destabilizat tocmai prin accentuarea precarității, fragilității corpului uman, a sleirii corpului, a devitalizării lui prin suplicierea repetată. Se poate vorbi aici de o mecanizare a corpului datorată desensibilizării lui și provocării unor disfuncționalități. Efecte ale torturii, neputința, lipsa de verticalitate, abrutizarea simțurilor printr-o hipersensibilizare a lor, întrucât ele, prin tortură, ajung

să nu își mai îndeplinească funcțiile lor inițiale, ci devin parcă receptacole pentru durere, interpelează durerea, o resimt adânc și într-un fel o amplifică astfel tot mai tare. Și asta deoarece în tortură nu poți simți „nimic afară de durerea prezentă și viitoare... și este posibil ca atunci când realmente suportă durerea să-ți dorești, pentru cine știe ce motive ca ea să fie mai mare sau... ea să înceteze”, căci „nimic în lumea asta nu e mai rău decât durerea fizică... În fața ei nu există eroi, nimeni nu e erou”.

Ceea ce e paradoxal, însă, este faptul că, chiar dacă tortura are ca mijloc deformarea corpului până la distrugerea lui, deci aparent ea neagă corpul, deoarece practicile torturii au ca obiect nemijlocit corpul însuși, de parcă el, corpul acesta ar implica prin însăși existența sa o vină ce trebuie pedepsită sau o rușine ce trebuie ascunsă, exorcitată prin instituirea durerii, ea, tortura, nu face în final altceva decât să reducă omul la natura sa corporală, la trupul său, la „animalitatea” sa. Uneori „supliciatul nu înțelege de ce trupul său continuă să reziste, deși a ajuns la ultima limită a durerii. Este ca și cum victima s-ar fi retras într-un trup eteral, ca și cum s-ar fi decorporalizat.”¹⁰ Momentul efectiv al înstrăinării, al distanțării trupului de suflet sau al fragmentării conștiinței pe care orice tortionar mizează pentru a-și impune puterea și pentru a aduce subiectul întotdeauna pe calea „cea dreaptă” nu este timpul măsurat de supliciu, de durere, ci este clipa în care, viitorul „supus” se confruntă cu o imagine *nouă* a sa ulterioară torturii, dar învechită, adică subit îmbătrânită, consumată. Psihologic explicând momentul, subiectul se confruntă întocmai copilului cu imaginea proprie, el își dobândește din nou „schema corporală” de data aceasta nu prin identificarea prin oglindire, prin re-cunoaștere, ci printr-un mecanism de ne-recunoaștere. E vorba aici de o negare, respingere a propriei corporalități, și deci a propriei identități:

„... (Winston) se oprise pentru că se speriasse. Văzuse o ființă adusă de spate, cenușie ca un schelet și care venea către el. Felul cum arăta era înspăimântător și nu numai faptul că se recunoscuse pe el însuși drept ființa respectivă. Se apropie de oglindă și mai mult. Ființa avea fața ieșită înainte din cauza poziției aplecate a corpului, față de pușcăriaș băgat la izolare, cu fruntea proeminentă, urmată de o țeastă cheală, cu nasul coroiat și pomeții obrazilor tumefiați, iar ochii firoși, dar atenți. Obrajii îi erau brăzdați de răni, iar gura băgată parcă înăuntru. Era, evident, propria lui față, dar i se păru că ea se schimbase mai mult pe dinafară decât pe dinăuntru. Emoțiile pe care le înregistra fața erau, probabil, altele decât cele pe care le resimțea restul corpului. Chelise aproape de tot. În primul moment avusese impresia că încărunțise, dar numai pielea capului o avea cenușie. Cu excepția mâinilor și a unui cerc pe față, corpul îi era cenușiu din cap până în picioare de jeg străvechi și impregnat. Din loc în loc de sub murdărie se zăreau cicatricele roșii ale rănilor, iar mai sus de gleznă, ulcerarea varicoasă îi devenise o masă inflamată din care se cojeau mici fâșii de piele. Dar ceea ce era cu adevărat înspăimântător era sleirea trupului. Coșul pieptului îi era la fel de îngust ca al unui schelet, iar picioarele i se uscaseră atât de mult încât genunchii îi ajunseseră mai groși decât coapsele. Curbura coloanei vertebrale era uimitoare.”¹¹

Descrierea aceasta, chiar fictivă, nu pare a se îndepărta prea mult de cazurile reale ale celor torturați în perioada comunistă. Ea poate funcționa ca portret standard al omului ce îndrăznește să țină piept „puterii” și să-și refuze statutul de supus și dominat. Omul ajunge astfel să fie supus de însăși propria sa umanitate. „Monopolul asupra trupului supliciat înseamnă, la urma urmei, Putere, aceasta este morala nu doar a secolului XX, ci a întregii istorii a lumii.”¹²

Dacă ar fi să acceptăm definiția lui Levinàs, „corpul omului este o modalitate pentru subiect de a cădea în sclavie, de a depinde de ceea ce nu este el”¹³, și atunci prin tortură omul este deposedat de ceea ce-i este propriu; căci, spune același Levinàs, „corpul, poziția, faptul de a sta sunt reprezentări ale relației prime cu mine însumi, ale coincidenței cu mine însumi.”¹⁴ Ceea ce este *al meu*, personal, devine în tortură *străin* pentru mine. Există „o singurătate carnală absolută pe care supliciatul nu o poate împărtăși cu nimeni, nici chiar cu alte victime. Frontierele corpului uman sunt frontierele eului meu. Suprafața pielii mele mă izolează de lumea străină: la nivelul acestei suprafețe am dreptul, dacă se dorește să am încredere, să nu simt decât ceea ce vreau să simt.”¹⁵, devenind străin pentru sine. Tortura pune corpul la îndemâna puterii, îl degradează, îl instrumentalizează într-un anumit fel, nelăsându-l să se bucure de acea „stăpânire de sine” care se concretizează în „existența corporală”. Prins în chingile torturii nu mai ești „stăpân” pe tine, nu-ți mai aparții – căci trupul tău aparține torționarului și/sau durerii, dar nu mai poți nici măcar să te menții ca suveranul propriei tale interiorități.

3. Modelul fizic ideal

„Ciudat cum putea tipul ăsta, cu mutră de gândac, să prolifereze prin Ministere: oameni mărunți, bondoci, care se îngărașau de tineri, cu picioare scurte, cu mișcări bruște și mereu pe fugă, cu fețele unsuroase și imobile și cu ochi foarte mici. Se pare că era tipul care înflorește cel mai bine sub conducerea Partidului.”¹⁶

Este destul de dificil a realiza o descriere fidelă a modului în care corporalitatea umană e stimulată să apară într-o anumită epocă, întrucât dispunem doar de două modalități, prin care se poate stabili retroactiv un

standard fără a pierde din vedere totodată și scopul căruia îi servește acesta și criteriul potrivit căruia acel standard reușește să se impună. Deși recunoaștem în portretizare și idealizare cele două modalități, acestea apar a fi insuficiente deoarece orice încercare de idealizare simplifică lucrurile până când acestea se reduc, în concretețea lor la infinit, iar portretizarea trimite, neîndoielnic, la un proces de estetizare ce implică fie o adăugire adesea subiectivă a imaginii, fie o schematizare a imaginii în egală măsură lipsită de obiectivitate.

Modelul ideal al chipului și tipului uman în comunism este cel „șters”, „plat”, lipsit de personalitate. Frumusețea fizică, întocmai oricărei ornamentări a trupului sau „mascări a lui este ignorată, dacă nu chiar ascunsă sau anulată, de parcă însuși conceptul de *frumos* și-ar fi pierdut sensul și deci acel *raison d'être* al său. Se ajunsese până la a considera frumusețea femeii ca fiind indecentă.¹⁷ Chipurile păreau a fi subsumate aceluiași model „ideal” de chip, ideal prin unicitatea lui, prin negarea oricărei diversități naturale. Ceea ce comunismul pare să refuze este diversitatea, oricare ar fi manifestarea ei. A te recunoaște pe tine, mașinal, robotizat în ceilalți, a te vedea multiplicat în ceea ce-ți este mai personal – corpul tău, modul tău de a-ți „purta” corpul este, poate, o cale mai sigură de a-ți ignora reflexivitatea, a nu mai fi atât de pregnant conștient de propria individualitate, înseamnă a fi egal cu masele, a fi tot una cu mulțimea, înseamnă a te pierde în anonim. Acestea erau doleanțele Partidului; și, desigur, exagerând o dată cu același Orwell, am putea spune că de aici mai era un pas până la controlul detaliilor corporale, al grimaselor, al mimicii sau al gesturilor ce trebuiau și ele uniformizate în scopul unei mai ușoare supravegheri. „Era teribil de riscant să cazi pe gânduri într-un loc public sau în raza unui tele-ecran. Cel mai mic lucru te putea înfunda. Un tic nervos, o înfățișare inconștientă de anxietate, obiceiul de a șopti pentru tine însuși – orice

ducea cu gândul la ceva anormal sau la ceva ascuns... exista și un cuvânt pentru asta, în Nouvorbă: *crimăchip*.¹⁸

Moda, împodobirea, machiajul erau considerate obrăznicii inutile. Machiajul era descurajat întrucât putea ascunde; se spunea însă, prin vocea unei „autorități” actoricești¹⁹, Claudia Cardinale de exemplu: „Nu mă machez pentru că nu-mi șade bine (...) Nu sunt sofisticată pentru că nu e genul meu, nu am gusturi excentrice pentru că am fost și am rămas un om simplu.”²⁰ Pe pagina următoare a revistei este prezentată „metamorfoza unei actrițe, trecerea ei de la rochia cu bretele la haină până în gât.”

Astfel, reprezentanții “sănătoși și voioși” ai comunismului, în cazul în care erau femei se cerea să fie complet desexualizate, ba chiar masculinizate, defeminizate, iar dacă erau bărbați, ei trebuiau să fie înalți și musculoși, „herculeeni”, „conducători vânjoși, cu chipul radios”.²¹

Ideologia comunistă, dintr-un exces de tehnicizare, de tipizare a corporalității urmărea „egalitarismul între sexe” și prin urmare acționa prin măsuri coercitive asupra corporalității: corpul trebuia ascuns, orice urmă de sexualitate trebuia camuflată bine în uniforme sau salopete muncitorești. Modelul dorit era al „tovarășului asexuat comunist”. Corpul nu putea fi privit și nu se putea nici măcar insinua de sub uniformă care-l masca și îl făcea să pară identic cu al tuturor celorlalți. Nimic nu trebuia să fie spectaculos, nimic ostentativ, nimic provocator.

4. Reproducerea, multiplicarea, înlocuirea

Atunci când se vorbește despre comunism, zidul dintre domeniul public și cel privat tinde să se transparentizeze. Totul, inclusiv intimitatea trebuie dezvăluită, într-un fel exhibită în fața Partidului. Noțiunea de „voyeurism” nu există, din moment ce nu este vorba despre o simplă intimitate observată, ci mai degrabă despre un control total al vieții intime private. „Partidul încerca să ucidă instinctul sexual sau, dacă nu-l putea ucide, atunci să-l deformeze și să-l mânjească.”²² Instinctul sexual se vrea raționalizat, ordonat, subjugat funcției reproductive. Singurul scop al sexualității, și totodată și unica justificare pentru existența ei între oameni este stimularea natalității – văzută în mod absurd și ea ca „producție”. Politici de încurajare a „mamelor eroine” care sunt forțe productive și vin în sprijinul acestei creșteri demografice. Această creștere vine să sporească „mâna de lucru” și revigorarea forței de muncă. Întrucât „corpurile umane au fost puse să slujească scopurile economiei politice ale statului. Indivizii trebuiau să fie recunoscuți sau acceptați în funcție de randamentul lor ca lucrători și nu prin factorii care defineau identitățile lor distincte.”²³

Corpul, disociat de sexualitate, și livrându-se total funcției sale sociale, devenea un mecanism și era utilizat ca „mașină de produs și reprodus”²⁴, aparținând într-un anume fel statului, căci până și ”fătul” este după afirmația lui Ceaușescu „proprietatea socialistă a întregului popor. Nașterea este o datorie patriotică... Cei care refuză să aibă copii sunt dezertori în fața legii continuității naturale.”²⁵ Imaginea cea mai pregnantă și cea mai propagată era cea celor doi dictatori – părinți ai națiunii, tată și mamă, cu atitudine condescendentă față de fiii lor.

Nu exista alegere când corpul era pus în joc, corpul nu mai aparținea omului, ci statului. Orice metodă de contracepție era abolită, ceea ce însemna o intruziune brutală a statului, prin control, în sfera privată, iar acest fapt nu putea rămâne fără repercusiuni. Abținerea sau avorturile provocate de mamă devin astfel singurele metode contraceptive, ceea ce, desigur, producea un dezechilibru al relațiilor familiale.

Controlul exercitat de către stat asupra corporalității interpretate prin prisma nevoilor sale fundamentale, hrana și sexualitatea, era semnul unei violente interferențe între stat și populație. Astfel, cel puțin în România, „programul de alimentare rațională” ignora faptul că statul ar fi avut obligația de a facilita îngrijirea și creșterea copiilor pe care îi „planificase”. „Nașterea unui copil aducea pentru părinți responsabilități sporite de a găsi lapte și alimente care lipseau deja.”²⁶

Sexualitatea se împletea astfel cu tensiunea. „Manipularea ei de către stat măcina încrederea în interiorul cuplurilor făcând de multe ori din viața sexuală un teren de intens conflict.”²⁷

Interesantă pare a fi esența „puristă” comună a politicilor corporale de extremă stângă și dreaptă. Hitler, prin politica sa antinatalistă, dorea să reducă reproducerea celor considerați incapabili să reproducă esența ariană. Astfel, sterilizarea obligatorie era tehnica utilizată. Cealaltă parte a aceleiași monede o constituia politica pronatalistă ceaușistă care miza parcă pe aceeași „purificare” a neamului, de data aceasta prin multiplicare și apoi prin excludere și/sau înlocuire. Corpurile umane, ele însele, simple piese în angrenajul productiv comunist, o dată uzate, deveneau înlocuibile, fapt ce descifrează aceeași „obiectualizare” a corpului uman. Căsătoria era încurajată doar din perspectiva acestei „micro” productivități biologice, însă prin politicile sale statul schimba definitiv natura relațiilor între parteneri, intimitatea celor doi ajungând să fie astfel abolită sau în

cel mai bun caz subordonată datoriei față de partid și țară. „Tăcerea cu privire la sexualitate” ducea la „percepții distorsionate în relațiile dintre parteneri”, iar teama de a nu avea copii la bariere în intimitatea fizică a partenerilor.²⁸

Autotortura sau deteriorarea corpului sunt două dintre etichetele limitative, desigur, prin care se poate descrie simplu și fără a intra aici în detalii descriptive terifiante procesul de avort provocat.

5. Igiena corporală. De la „sănătate” la „fitness”

Modalitățile de însușire a micro-tehnicilor corporale sau a metodelor de igienizare a corpului erau și ele în perioada comunistă deprinse în comun. Interesant și inubliabil ca experiență subiectivă a fost, desigur pentru mulți adolescenți în perioada comunistă, primul moment de confruntare cu imaginea corpului uman într-un alt cadru decât cel familial, un exercițiu „comunizat”, împărțit cu cei de o seamă. În perioada prer evoluționară în programele de scolarizare erau incluse anumite programe – ce constau în proiectarea, desigur, cu scop pedagogic – „inițiativ”, a unor filme cu imagini, de trupuri nude, surprinse în așa-zisele lor momente de igienizare corporală. Intruziunile în sfera privată cât și în intimitatea psihică a fiecărui subiect participant păreau a fi destul de dure, prin naturalismul lor. Prin aceste programe se încerca o manipulare și o înstăpânire asupra corporalității „copiilor comunismului”. Momentul în care copiii începeau să devenină conștienți de propriile trupuri, perioada de dinaintea pubertății era și momentul când statul se simțea obligat să și le aproprieze, probabil deopotrivă cu conștiințele încă neformate ale acestora. Luarea în

Greșeala majoră și fatală a comunismului, cel puțin în formula sa românească, a fost aceea de a încerca să controleze și să intervină în sexualitatea umană. Partidul nu avea nici măcar așa cum avea în romanul orwellian, „tendința de a încuraja prostituția, ca deosebu pentru niște instincte ce nu puteau fi complet suprimate”³², ci aceea de a deprecia sau ignora forța corporalității.

6. Concluzii

E dificilă și sofisticată sarcina de a oferi indicii în lectura comunismului din punctul de vedere al corporalității, deși, cel puțin aparent, această sarcină ar fi trebuit să fie una ușoară, întrucât este înarmată cu toate artificiile simplificatoare de care dispune tot ceea ce e comunizat și deci tratat în discurs ca întreg, în cazul acesta, corporalitatea - redusă parca la un singur sex, uniformizată și ascunsă, și mai ales instrumentalizată. Acest *hybris* al tratării diversității corporale ca întreg, ca un tot unitar și-l asumă orice discurs despre corp, inclusiv cel despre modă. Cu atât mai mult ar fi trebuit ca discursul despre comunism și corporalitate să fie mult simplificat. Dar demersul nu poate fi astfel cu atât mai mult, cu cât, pe de-o parte pentru că el implică mecanismele complicate ale puterii, iar, pe de altă parte, „observația participativă” și deci implicarea subiectivă prin simpla trăire a comunismului, cu ororile sale, făcea ca orice teoretizare să pară redundantă și consumată. Este vorba deci, de o comunizare excesivă inclusiv a corpului în comunism, comunizare ce pe de o parte înseamnă banalizarea corpului, uniformizarea corpurilor, egalitarism între sexe, iar pe de altă parte înseamnă punere-la-comun, adică punere-la-îndemână, adică instrumentalizarea, „ustensilizarea” corpului,

punere-la-dispoziție a corpului uman, adică la dispoziția corpului politic.

Note:

¹ George Orwell, *O mie nouă sute optzeci și patru*, București, Editura Univers, 1991, p. 55.

² Ruxandra Cesereanu, *Mașinăria falică Scînteia*, Internet <http://www.geocities.com/alkimistul/articole1/scanteia.html>

³ Nietzsche, *Voința de putere*, Ed. Aion, Oradea, 1999., p.412

⁴ Apud Ruxandra Cesereanu, *op. cit.*.

⁵ Orwell, *op. cit.*, p. 234.

⁶ Ruxandra Cesereanu, *Panopticum. Tortura politică în secolul XX*. Studiu de mentalitate. Iași, Institutul European, 2001, p. 157.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, p. 235.

⁹ Orwell, *op. cit.*, p.210-211.

¹⁰ Ruxandra Cesereanu, *Panopticum*, p. 161.

¹¹ Orwell, *op. cit.*, p. 238-239.

¹² Ruxandra Cesereanu, *Panopticum*, p. 164.

¹³ Emanuel Levinàs, *Totalitate și Infinit. Eseu despre exterioritate*, Iași, Polirom, 1999, p. 115

¹⁴ *Ibidem*

¹⁵ Ruxandra Cesereanu, *Panopticum*, p. 158.

¹⁶ Orwell, *op. cit.*, p. 56.

¹⁷ Băban A., David H. P., *Voci ale femeilor din România. Aspecte ale sexualității, comportamentului de reproducere și ale relațiilor de cuplu în epoca Ceaușescu*, 1997, p. 9-10.

¹⁸ Orwell, *op. cit.*, p. 57.

¹⁹ Revista „Cinema”, anul VIII (1970), nr. 10.

²⁰ *Ibidem*, p. 37.

²¹ Ruxandra Cesereanu, *Mașinăria falică Scînteia*, Internet. <http://www.geocities.com/alkimistul/articole1/scanteia.html>

²² Orwell, *op. cit.*, p. 60.

²³ Gail Kligman, *Politica duplicității*, București, Humanitas, 2000, p. 37.

²⁴ Cf. A. Băban, H. P. David, *The Impact of Body Politics on Women's Bodies in Women and Man, in East European Transition*, Summer School, Cluj, July 23-28, 1996, edited by M. Feschmidt, E. Magyari Vincze and V. Zentai, Cluj-Napoca, EFES, 1997, p. 156-157.

²⁵ Gail Kligman, *op. cit.*, p.46

²⁶ Gail Kligman, *op. cit.*, p. 48.

²⁷ Gail Kligman, *op. cit.*, p. 169.

²⁸ Cf. A. Băban, H. P. David, *The Impact of Body Politics ...*, p. 163.

²⁹ Zygmunt Bauman *Liquid Modernity*, Cambridge, 2000, Polity Press, p 76

³⁰ S. Bordo, *Reading the Slender Body*, in *Body/Politics. Women and the Discourses of Science*, edited by M. Jacobus, Fox Keller, Shuttleworth, Routledge, New York and London, 1990.

³¹ J. Maisonneuve, M. Bruchon-Schweitzer, *Modeles du corps et psychologie esthetique*, Paris, PUF, 1981, p. 62.

³² Orwell, *op. cit.*, p. 59.